

V. INDOEUROPIEČIŲ VARDAS

XIX a. pradžioje išsiaiškinta, kad daugelis Europos (čia neįeina suomių, estų, vengrų, baskų ir kai kurios šiaurės bei Rytų Europos kalbos) ir dalis Azijos (pirmiausia Irano, Pakistano, Indijos, Bangladešo) kalbų yra bendros kilmės ir sudaro vieną didelę kalbų šeimą. Ji pavadinta bendru indoeuropiečių vardu. Ilgainiui imta kalbėti ne tik apie indoeuropiečių kalbas, bet ir apie indoeuropiečių etnosą senovėje.

Terminas *indoeuropiečiai* – dirbtinis, XIX a. mokslininkų pasidarytas iš žodžių Indija ir Europa. Šie žodžiai įvardija du tolimiausius indoeuropiečių prokalbe kalbėjusių žmonių gyventus plotus.

Vienos bendros indoeuropiečių archeologinės kultūros archeologams aptikti nepavyko, tačiau dėl tam tikrų archeologinių kultūrų grupių neabejojama. Indoeuropiečių kalbomis kalbančių genčių pasirodymą archeologai dažniausiai sieja su virvelinės keramikos atsiradimu. Tiesa, šios kultūros plotas siauresnis negu indoeuropiečių kalbų plotas. Sprendžiant indoeuropiečių kilmės ir protėvynės klausimus žvalgomas po įvairius regionus – Europos pietryčių (Juodosios jūros pakrančių) stepes, Vidurio Europą.

VI. INDOEUROPIEČIŲ KALBOS PASAULYJE

Indoeuropiečių šeimos kalbos – plačiausiai išplitusios pasaulyje. Jomis šneka apie pusę Žemės rutulio gyventojų. Indoeuropiečių kalbos išplito palyginti neseniai. Maždaug prieš 500 m. ar dar anksčiau pasaulio kalbų žemėlapis atrodė visai kitaip. Jame indoeuropiečių kilmės kalbos užėmė kuklią vietą greta kitų šeimų kalbų.

Europiečiai atrasdavo naujus žemynus, juos nukariaudavo. Plito ir jų kalbos.

Apskaičiuota: maždaug apie 1600 m. ar šiek tiek anksčiau angliškai kalbėjo tik 6 milijonai žmonių, o 1960 m. – net 260 milijonų. Dabar anglų kalbą kaip pagrindinę bendravimo kalbą vartoja daugiau kaip 350 milijonų žmonių.

Išplito ne visos indoeuropiečių kalbos. Buvo ir tokių, kurios, atvirksčiai, ilgainiui sunyko arba ir visai išnyko. Pavyzdžiui, seniai išnyko hetitų, ilyrų kalbos. Apie V a. Europos žemyne jau buvo smarkiai sumažėję keltų kalbų. XVIII a. pradžioje išnyko paskutinė vakarų baltų kalba – prūsų, XVIII a. – prie vakarų slavų priskiriama polabų kalba. Kalbos išnyko, išnykus gentims ar tautoms.

Pagal Zigmą Zinkevičių, Aleksiejų Luchtaną, Gintautą Česnų, *Tautos kilmė*, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras, 2006, p. 21–22.